

HET EINDE DER TIJDEN

De mens heeft een aangeboren
verlangen naar de ondergang van de wereld. Daarom
gaat het broeikasgeloof er zo gretig in.
door Hans Jansen

Ondanks de heftige propaganda over de menselijke schuld aan de opwarming van de aarde, bestaat er nog steeds onzekerheid over de rol

van de mens. Dat is een aanwijzing dat de voorspellingen over de opwarming van de aarde, en de acties tegen die opwarming, niet thuishoren in de wereld van de wetenschap, en de controleerbaarheid, maar in die van de politiek, ideologie en religie. Of op zijn minst in twee werelden: die van de rationele wetenschap, en die van de irrationele toekomstverwachtingen.

Dat klinkt nogal eigenwijs, maar dat is het niet. Wie de eerste golf van milieu-opwinding bewust heeft meegemaakt, de Club van Rome van de jaren zeventig, meet dagelijks worden getroffen door schokken van *deja vu*. De voorspellingen van toen lijken wel erg op die van nu. Van die huiveringwekkende voorspellingen van toen is *niets* uitgekomen. Water is nog steeds drinkbaar, rivieren zijn niet gestold van het vuil, bomen hebben de zure-regenhype goed doorstaan, de lucht kan nog steeds worden ingeademd, de olie is niet op geraakt, en als het sneeuwt is de sneeuw gewoon wit.

Er zijn inmiddels technologieën om van zeewater drinkwater te maken, en zelfs om door subtiele verhitting kubieke meters vervuilde blubber te reduceren tot een paar emmers kledder. En ga zo maar door. Iedereen had kunnen bedenken dat de techneuten niet stil zouden zitten, en dat er ook zonder profetie en donderpreek wel iets zou gaan veranderen, maar het was veel leuker om op de tv naar W.L. Brugsma te kijken, de toenmalige hoofdredac-

teur van de *Haagse Post*, die al pijprokend (wat nu op het scherm niet meer mag) het einde der tijden aankondigde.

De mens, hebben godsdienstwetenschappers moeten vaststellen, heeft een eigenaardig, mogelijk aangeboren, verlangen naar het einde der tijden. In de islamitische wereld hebben onheilsprofetieën over het milieu nooit veel opzien gebaard, ook niet in de tijd van de Club van Rome. Dat heeft veel bezorgde westerlingen destijds verbaasd, maar het is heel verklaarbaar. Moslims geloven sowieso al in de Laatste Dag en het Einde der Tijden, daar hebben ze de milieubeweging echt niet voor nodig. Ook onder de Amerikaanse christelijke fundamentalisten die dagelijks met de Wederkomst van Christus bezig zijn, is de gevoeligheid voor milieuprofeten minimaal.

Als het bij eindtijdverwachtingen niet om een aangeboren gevoel gaat, gaat het toch in ieder geval om een gevoel dat de mens erg makkelijk aan te praten is. Ieder is zich bewust van zijn eigen tijdigheid, en als hij er toch een keertje aan gaat, dan de rest ook maar. Mannen van rond de vijftig zijn oververtegenwoordigd onder de voorspellers van het Laatste Uur van de Wereld Zoals Wij Die Nu Kennen, en niet zonder reden.

De periode van zo'n dertig jaar die de meeste onheilsprofeten door de millennia heen hebben aangehouden voor de onvermijdelijke komst van het Einde, heeft vanuit een vijftiger gezien immers een goede biologische basis. Niemand zeurt in 2007 nog over wat W.L. Brugsma heeft aangekondigd.

Natuurlijk is dat verlangen naar het Einde niet iets be- ▶

► wusts of kwaadaardigs. We kunnen alleen maar nuchter vaststellen dat het er is. En inderdaad, wie zal het zeggen, misschien doet zich over dertig jaar inderdaad een echte ramp voor. Wie kon in 1909 de Tweede Wereldoorlog voorspellen? Wie voorzag in 1915 het gebruik van kernwapens? En hens, het Einde komt vast wel een keer. Maar tot op heden zijn hele bibliotheken vol profetieën daarover vals en onjuist gebleken.

Weigeren te geloven in het einde der tijden is niet hetzelfde als grenzeloos naïef optimisme over wat de techniek allemaal wel niet zal weten te bedenken. De exacte wetenschappen komen wel steeds verder, maar ze zijn tegelijkertijd voor steeds meer mensen te moeilijk. (Om boze brieven van collega's te voorkomen, ook in de geesteswetenschappen is dat zo. Een voorbeeld: in de jaren zestig van de vorige eeuw was je een hele Koran-geleerde als je goed Arabisch kende. Tegenwoordig moet je ook Grieks, Syro-Aramees, Hebreeuws en Middel-Perzisch kennen, plus goed op de hoogte zijn van verschillende schriftsoorten, papyri, munten, inscripties, en uiteraard de sociologie en geschiedenis van godsdiensten.)

Kennelijk geldt ook bij de technische en wetenschappelijke vooruitgang de wet van de verminderende meeropbrengst: het kost steeds meer energie en moeite om een heel klein beetje verder te komen. Maar dat betekent niet dat de boel stilstaat, en dat de inhoud van de profetie over het Einde der tijden de wetenschappen en de techniek niet bijstuurt, zoals profetie trouwens altijd het scenario geschreven heeft voor het wetenschappelijk onderzoek. Deze laatste opmerking heeft natuurlijk een

voetnoot nodig, maar weekbladen doen nu eenmaal niet in voetnoten. Kortheidshalve: zie desgewenst de laatste boeken van Rodney Stark en mijn eigen boek *Het Nut van God* uit 2001.

Veel kwaad kunnen onheilsprofeten dan ook niet, en misschien doen ze enig goed. Maar er zit een onfrisse schaduwzijde aan deze profetische bedrijvigheid. Laten we de recentste openbaringen over het nakende einde eens wat nauwkeuriger bekijken. Wat daaraan vergeleken bij de vorige ronde, die van de Club van Rome, vooral

nieuw is, is de nadruk op de opwarming. Maar juist war die opwarming aangaat, valt er nog wel iets te zeggen dat tegen de draad in gaat.

Iemand die niet-Europese talen of archeologie heeft gestudeerd, of alleen maar een keuzevakje uit die uithoek van geleerdheid in zijn pakket gehad heeft, zal door verhalen over opwarming niet uit zijn stoel vallen van schrik. Hij/zij weet dat er in de jaren 6000 tot 5000 voor Chris

tus een klimaatverandering heeft plaatsgehad die verantwoordelijk is voor het ontstaan van de Sahara. Wat nu de Sahara is, is toen opgewarmd en uiteindelijk onbewoonbaar geworden.

Biologisch-archeologisch onderzoek aan bijvoorbeeld de resten van oude en antieke waterbronnen in de Sahara heeft die geleidelijke opwarming aangetoond. Taalkundig onderzoek van de talen rondom de Sahara heeft het bevestigd. De talen van Noord-Marokko, Gambia, Noord-Nigeria, Somalie en het Midden-Oosten zijn verwant met elkaar. De volkeren in de halve maan van Gambia tot Nigeria en dan naar Somalië/Eritrea hebben bovendien bepaalde uitzonderlijke gebruiken met elkaar gemeen, zoals de vrouwenbesnijdenis.

Er is even weinig twijfel over deze opwarming van 6000 tot 5000 voor Christus als over de stelling van Pythagoras, al blijven de jaartallen natuurlijk altijd bij benadering. In dit snort kwesties is een dateerfout van 500 jaar niet echt ongebruikelijk, of zelfs maar te vermijden. Maar het zou dus zomaar kunnen dat de bouwers van de piramiden van Egypte, 4000 jaar geleden, het wat minder warm hebben gehad dan de toeristen die deze piramiden, aan de rand van de Sahara, vandaag de dag puffend bezoeken, met een fles water in de hand.

Die opwarming van de Sahara staat vast, en roept een vraag op. Er was in het zesde millennium voor onze jaartelling toch nog geen uitstoot van waterstofkooldioxide? Als dat er in enige vorm wel was geweest hadden we dat, alleen al om de huidige milieutheorieën te steunen, allang gehoord. Er waren geen auto's, er waren maar heel weinig

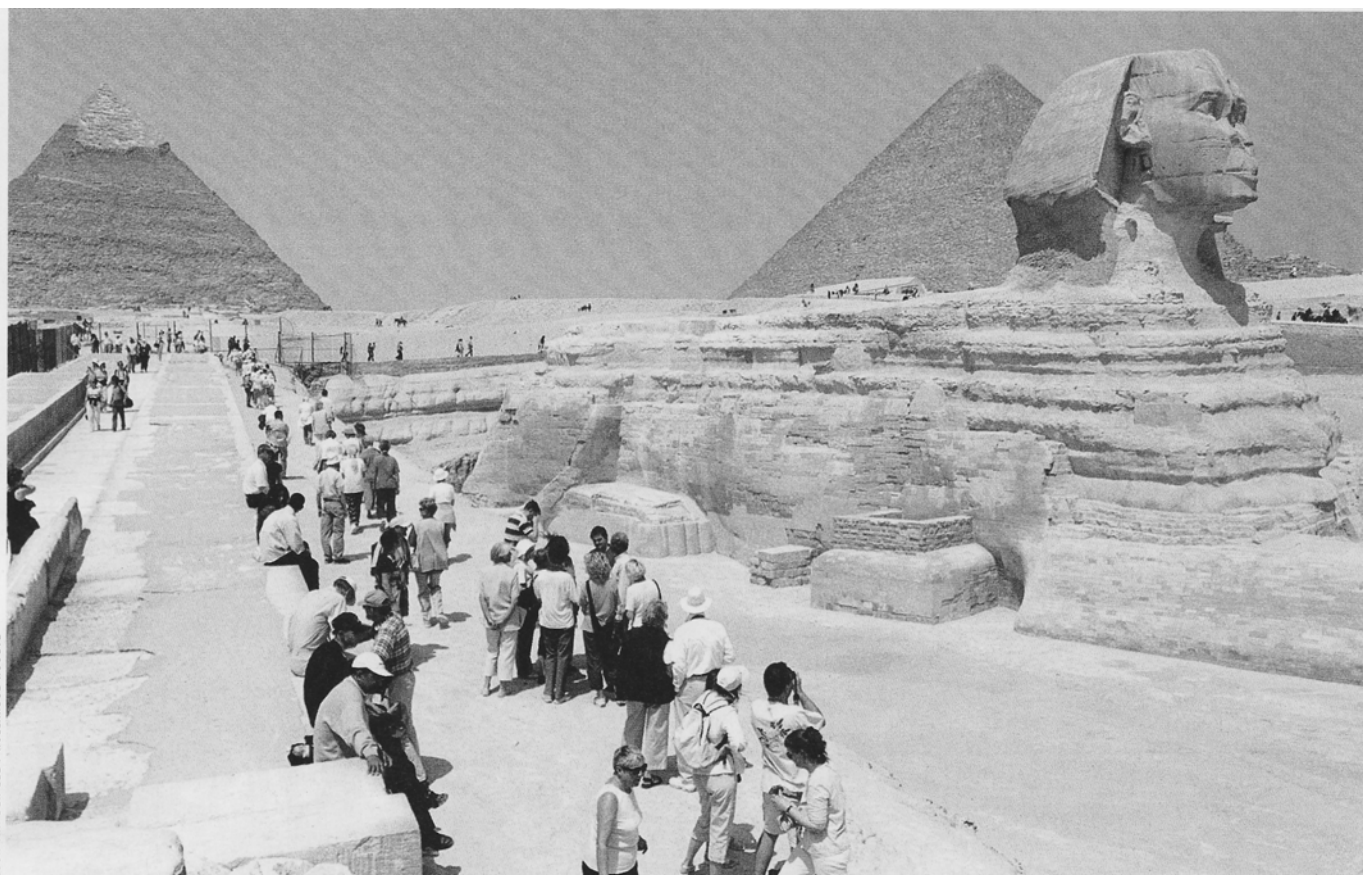
mensen. Zelfs het tam maken van geiten en schapen stond nog in de kinderschoenen. De opwarming van 6000 tot 5000 voor Christus kan in geen geval een menselijke oorzaak hebben gehad.

En de IJstijd in Noord-Europa? Het is iedereen duidelijk, en bekend, dat Europa sinds de IJstijd is opgewarmd. Nederland mag trots zijn op de zwerfkeien die terugtrekkende gletsjers hier hebben achtergelaten. Hoe zit dat dan met die IJstijd? Een rol voor de mens in dat proces is toch echt te veel eer. Dat de mens(achtig)en die de ijstijd hebben overleefd, zich niet aan

de protocollen van Kyoto hebben gehouden, is zo goed als zeker, maar ze waren weer met zo weinig dat het echt onvoorstelbaar is dat dat het einde van de ijstijd heeft veroorzaakt.

Dat wil natuurlijk niet zeggen dat die opwarming niet plaats heeft gevonden, en mogelijk niet nog verder zal gaan. Maar de mogelijkheid dat het hier om een mondiaal natuurlijk proces gaat waar de mens geen enkele invloed

Dat de mens(achtig)en die de IJstijd hebben overleefd, zich niet aan het Kyoto-protocol hebben gehouden, is zo goed als zeker.

Toeristen op de piramiden van Gizeh in Egypte. De bouwers hadden het 4000 jaargeleden waarschijnlijk minder warm

op heeft, is groot. Dan zijn de Kyoto-maatregelen dus zinloos, of even marginaal als een half glas prikwater op een brandende kerstboom.

Wat vooral te denken geeft, is het enthousiasme waarmee mondiale instanties als de Wereldbank en de Verenigde Naties zich op de opwarming storten. Van superactivist Al Gore was al bekend dat hij in zijn persoonlijke leven allerm minst overtuigd lijkt te zijn van de noodzaak zuinig aan te doen met energie om zo de uitstoot van opwarmingsgas te beperken.

Ook het eigenaardige gedrag van de Wereldbank en de Verenigde Naties geeft te denken, omdat dit vreemde gedrag de veronderstelling denkbaar maakt dat veel van de voorlichting over de opwarming die door de VN en de Wereldbank wordt verstrekt, doodgewoon een vorm van propaganda is. Propaganda voor vergroting van de macht van de VN.

Bij de Verenigde Naties en de Wereldbank gaat het niet, zoals bij Al Gore, om persoonlijke gedragingen en belangen, maar om institutionele. Helaas behoeft dit uitleg, en klinkt die uitleg vervelend, cynisch en pedant.

Maar daar gaan we dan toch maar. Een gewoon modern en ontwikkeld land legt zelf wegen en dijken aan, zorgt voor onderwijs en gezondheidszorg, en voorkomt hongersnoden. Moderne landen regelen dit soort dingen

via de markt. Ze kijken naar de financiële ruimte, beslissen en kopen. Einde verhaal.

Ontwikkelingslanden, zoals dat eufemistisch beet, moeten het anders doen. Die regelen zulk soort zaken via bureaucratie. Nadat tientallen (of meer) bureaucratieën, van ngo's, regeringen en vooral de Wereldbank, tientallen rapporten hebben geschreven, komt niet, een gift. De kosten van het rapporteren door een bureaucratie zijn vaak groter dan de gift, maar door verstandig boekhouden is dat goed te verhullen. Soms sluit het project wel een beetje aan op was de klant nodig had, maar meestal niet. Vaak is het zelfs onduidelijk wie de klant is: de plaatselijke bevolking of de plaatselijke dictator en zijn Zwitserse bankier.

De situatie lijkt sterk op die van een uitkeringsgerechtigde. Wanneer die een nieuwe vloerbedekking of een computer nodig heeft, kan hij die niet op de vrije markt aanschaffen. Hij/zij moet een Lange

bureaucratische weg of Bureaucratische maatschappelijk werk(st)ers beoordelen in alle rust de noodzaak van een gift voor de aanschaf van vloerbedekking of een computer.

De kosten van de beoordeling gaan ver uit boven het bedrag dat de uitkeringsgerechtigde uiteindelijk ten goede komt. Dat is ook logisch, want de markt is uitgeschakeld.

Uitschakeling van de marktwerking verhoogt, links- of rechtsom, altijd de gevraagde prijs. Wie daarentegen geen

Van Al Gore is bekend dat hij in zijn persoonlijke leven allerm minst overtuigd lijkt te zijn van de noodzaak zuinig aan te doen met energie.

► recht heeft op een uitkering, rekent even, en bestelt dan zijn vloerbedekking of zijn computertje - of soms ook met.

Het spreekt vanzelf dat de bureaucraten die dit mensvriendelijke werk doen, zonder dat hun inborst of hun bedoelingen nu slecht zijn, over een buitensporige macht over hun medemens komen te beschikken. Dat is dan ook een vaste regel: hoe minder markt, hoe meer macht bij de bureaucraten.

Internationaal is het niet anders. Een 'rijk' land wendt zich tot de markt, een 'arm' land wendt zich tot de Wereldbank en de VN. Deze twee prachtoorganisaties hebben dus veel macht in de arme landen, maar in de rijke landen hebben zij weinig of niets in de melk te brokkelen.

Nu valt, het is sneu voor de linkse kerk, de scheiding tussen arme en rijke landen geheel samen met de scheiding tussen enerzijds kapitalistisch/democratische landen, en anderzijds de rest. Alleen, van die laatste soort landen, arme landen, zijn er meer. In de VN vormen ze dan ook een meerderheid. Dat wordt grotendeels gecompenseerd door het vetorecht van een aantal westerse landen, met name de Verenigde Staten, in de Veiligheidsraad.

Maar wat zou die meerderheid van antidemocratische regeringen graag bij de dagelijkse gang van zaken in de rijke landen wat in de melk te brokkelen hebben. En zie, daar geschiedt een wonder. Er doet zich een prachtkans voor: het industrieelkapitalistisch productieproces, toch in moreel opzicht al een bron van alles wat vies en voos is, draagt bij aan de opwarming van de aarde. Ingrijpen dus, en wel onmiddellijk, en door een wereldautoriteit.

Een mooier handvat is haast niet te bedenken. Wat ook goed uitkomt, is dat in de rijke landen veel

politici en beleidsmakers eigenlijk ook antikapitalistisch zijn, en ook het liefst zo min mogelijk aan de markt willen overlaten. Een coalitie van derdewereld-dictators, samen met nette mensen als onze eigen Ad Melkert, is met enige moeite in staat om binnen de Wereldbank en de VN alle gezonde verstand te overstemmen.

Gevolg van dit alles is een vloedgolf van propaganda over de opwarming van de aarde, en voor de noodzaak om van buitenaf in te grijpen in de economie van de rijke landen. Bron van die vloedgolf zijn de Verenigde Naties en de Wereldbank, twee instanties die ten onrechte beide worden gezien als neutraal en staand boven welke partij dan ook.

De gemiddelde journalist en krantenlezer beschouwt informatie die hem vanuit de VN wordt 'aangereikt' als neutraal, en dat is onzin. Alle informatie komt ervoor in aanmerking om bedachtzaam gecontroleerd te worden, ook VN-informatie.

Wie denkt dat de VN boven de partijen staan, en meer dan gemiddeld aanspraak mogen maken op goed vertrouwen, most nog maar eens nalezen hoe het volgens de VN zit met zionisme en racisme, of met behulp van internet

een blik slaan op de huidige discussies in de VN-organen over de zogenoemde *defamation of religion*. (Die discussies zijn een verwoede poging om debatten over de Islam wereldwijd te verboden te krijgen. Wereldwijd terug naar het Nederland van de tijd van voor Fortuyn, zozegged.)

Mogelijkerwijs is er werkelijk sprake van klimaatverandering door menselijke toedoen. Mogelijkerwijs maakt afwisselende opwarming en afkoeling van nature deel uit van het klimaatsysteem. Maar er zijn competente wetenschappers te over die menen dat de mens daar nauwelijks iets aan toe- of afdoet. Die wetenschappers zijn niet omgekocht, of (al dan niet indirect) in dienst van rare dictators. De vrolijke jongens en meisjes die ons namens de VN verzekeren dat de opwarming wel wordt veroorzaakt door de mens, en met name door de mens die volgens de kapitalistische productiemethoden goederen voortbrengt die uitsluitend zijn eigen welzijn en welvaart bevorderen, die jongens en meisjes zijn voor een groot deel wel, direct of indirect, in dienst van rare dictators.

En ach, die opwarming is een wereldzaak. De oplossing ligt in de optiek van VN en Wereldbank bij, u raadt het, het

geven van macht aan internationals organisaties, om juist ook in het kapitalistische Westen in te kunnen grijpen. Dat komt goed uit, eindelijk is daar nu een stevige reden voor.

In het Westen zijn nogal wat mensen hun geloof in hun traditionele godsdienst kwijtgeraakt. Mogelijk is dat sneu voor ze, maar hoe het ook zij, er wordt aan de vele potentiële gelovigen die het Westen rijk is een nieuw alternatief geloof in het einde der tijden geboden dat niet zomaar een geloof is, maar dat anders dan het vorige geloof op

**De gemiddelde
journalist en krantenlezer beschouwt
informatie die
hem vanuit de VN
wordt 'aangereikt'
als neutraal. Onzin.**

wetenschap is gebaseerd. Dat het erg warm was de laatste jaren is toch niet te ontkennen?

Een aantal kiezers in het kapitalistische, imperialistische, seksistische, consumentistische Westen is extreem gevoelig voor zulke verhalen, en heeft er gewoon behoefte aan. Ze omhelzen deze nieuwe leer dan ook in voldoende mate om politici te dwingen daar uiterst zorgvuldig mee om te gaan. Bulderend uitlachen en naar de rook uit de pijp van Brugsma verwijzen kan helaas niet.

Het collectieve verlangen naar doemprofetieën en donderpreken is, zeker in Nederland, al decennialang groot. De mens draagt in zijn borst een heftig heimwee naar het einde der tijden. De Verenigde Naties en de Wereldbank zijn rare instellingen die door links en door antiwesterse dictators gedomineerd worden. Propaganda die van de VN en Wereldbank afkomstig is, blijft propaganda.

Het kon, gezien de huidige orkaan van reclame en berichtgeving, dus nog wel eens meevallen met die opwarming. De noodzaak het kapitalistische, op winst gerichte productieproces zo aan te passen dat de opwarming daarvoor afneemt, kon wel eens geringer zijn dan iedereen nu denkt. Over dertig jaar weten we het zeker.